

PAPP LAJOS:

Levél anyámnak

Anyámnak írok levelet--
Szél fú Hullnak a levelek
Írok Anyámnak levelet --
Október Fonnyadt-rőt meleg
Anyámnak levelet írok --
Fű zizeg? Száraz papiros?
Levelet Anyámnak írok --
Az alkony harmatos-sírós
Írok levelet Anyámnak --
Este van Felhőz a bánat
Levelet írok Anyámnak --
Szemében nőnek az árnyak

Szemében nőnek az árnyak
Mosolyát letette Fáradt --
Nőnek szemében az árnyak
A csend növekszik-árad --
Szemében az árnyak nőnek
Görögnek kavicsos könnyek --
Az árnyak szemében nőnek
Megszédül Elejti őket --
Nőnek az árnyak szemében
Töpreng (Hol? Mikor? Régen?)
Az árnyak nőnek szemében
Álmatlan virraszt az éjben

SIMAI MIHÁLY VERSEI:

A sivatag hajói

(a Visszarugdalt magzat c. ciklusból)

az első-teve púpján
egy másik teve ül
azon egy íróasztal
s egy meg-nem-nevezett
személy aki nem ír és
nem olvas verseket
de legbölcsebben érti
mivel ő van felül

s az irathalmaz-csúcson
is púposteve ül
s azon még egy
és még s még
tíz teve-emelet!
... a Sivatag Hajói! ...
ringanak rengenek

most pedig menj – bohóc vagy
és tengerib eteg!

próbáltál élni tisztán
és tenni vétlenül
hát azt hiszed normális
vagy
így
végtelenül?!

(Mint annyi más, ez a vers sem jelenhetett meg a '80-as évek elején; nyomdára előkészítették, tipografizálták, de végül csak visszaadták tisztatájas barátaim is. Az apparátusban ülő LEGFŐBB KÖLTŐI TEVÉK(enység-kibelező ellenőri)KET nem akarták ezzel (is) vadítani – a tevék ugyanis köztudomásúlag igen bosszúállók.)

*

örök / tűnékeny

egy pillanat
amelyben minden évszak
szárny
az ametiszt fényben
testmeleg
merítkezés
– mint illanó öröklét
egy fűga lagúnája
kék korall
úszó szemek
elúszó kék idő
egy fűt felejtethetetlen
búcsúpillantás
... ametiszt szárny a fényben

--- áttűnés

(laguna-lét
egy fűga illanása
örök
tűnékeny
át ---

VÁRADI GÁBOR RAJZA

A baj létszükséglet

Párhuzamos interjú Mácsai Pállal és Bornai Tiborral

– Hogy jött össze ez a lemez?

Bornai Tibor: Megismerkedtünk Pálival, lehetett úgy 86 környékén. Ezt csak azért mondom, hogy nem rohantunk rögtön a stúdióba, hogy A, szia, te vagy a Mácsai? Én meg a Bornai. Csináljunk egy lemezt! Nem: találkoztunk, beszélgettünk, sokat pingpongoztunk. Aztán egyszer csak megláttam egy gitárt a kezében; kiderült, hogy a színészzenekarban volt egy darabig gitáros, aztán az is, hogy egyforma zenéket szerettünk. Aztán egyszer csak azt mondta: Olyan szívesen írnék dalszövegeket, csak nincsen dal. És akkor mondtam, hozok én egyet! Ezt kipróbáltuk, s amikor az első tetszett, akkor kezdtünk gondolkozni, hogy hű, hát kéne csinálni egy anyagot, mert Magyarországon mindenki mindjárt nagylemezbe' gondolkozik, mert csak az a valami. Ha csak van három dalod, amit otthon eljátszol, az még semmi, de ha van egy nagylemezed...

– ...akkor zenész vagy.

B. T.: Valahogy így. Az első pillanattól kezdve azt szerettük volna, hogy egy dologról szóljon. A munkamegosztás valahogy úgy alakult ki, hogy fel sem merült, hogy én írjak szöveget, vagy ő írjon zenét. Pedig a kft.-ben írok szöveget is. Pali nekiállt, és ő találta ki ezt a XX. századi áttekintés gondolatot.

– A zeneszerzők és a szövegírók elég sokat szoktak veszekedni.

B. T.: Amikor kiderült, hogy most már munka lesz, azzal kezdtem, hogy Pali, rugjuk egymást fenékre! Essünk ezen túl: törjük át azt a gátat, ami még egy több éves barátságban is megakadályozza, hogy a másiknak egy sorára vagy dallamára azt mondjam, hogy hát ez hülyeség. Másképp nem lehet együtt dolgozni. Ezzel azonban a veszekedés le is zárult. Abszolút harmonikusan dolgoztunk együtt, kicsit hagytam, hogy belebeszéljen a zenébe, és ő is engedte, hogy egy kicsit beleszóljak a szövegekbe. Van olyan, hogy nem is találkoznak a szerzőtársak, csak levélben tartják a kapcsolatot. Mi azonban ültünk együtt, ahogy azt a közönség elképzei, így, ahogy most ülünk, és tisztáztuk a dolgokat.

– A színésznők általában akkor szoktak lemezt csinálni, ha teherbe esnek. No és a színészek?

Mácsai Pál: Nyilván teherbe estem.

– Gondolati terhek?

M. P.: Nem, nem úgy van. Ez benne van a levegőben, a XX. század megfogalmazása, mindenki ezzel küzdök. Minden művész, minden alkotó megpróbálja ezt a századot megfogalmazni. Én nem érzem magam olyan nagyon nagy alkotónak vagy gondolkodónak. Elég nyitott vagyok ahhoz, hogy egy nagy alkotónak a műveit befogadjam, de én magam nem vagyok egy nagy alkotó. Megírtam ezeket a dalszövegeket, amelyekkel egyébként elégedett vagyok, megfelelnek a dalszöveg kritériumainak, de ez az összegzés még el fog tartani egy pár évtizedig, amíg birkózunk mindannyian azzal, hogy mi is történt itt.

Lemezbemutatót tartottak az Ifjúsági Házban, holott a lemez már több mint egy éve megjelent. Szegeden azonban előben még nem hagztak fel azok a dalok, amelyek Mácsai Pál első korongján találhatók.

A Madách Színház fiatal művésze maga írta a dalszövegeket is, a zenét pedig Bornai Tibor, a Kft. Zenekar billentyűse szerezte. Harmadik társuk Mórincz Mihály. Most így hárman koncerteznek, Mórincz gitározik, Bornai zongoráz és énekel, Mácsai gitároz és ugyancsak énekel, s néha ők ketten hangszert cserélnek.

– Énekelsz, zongorázol, gitározol, egyébként színész vagy, de rendezel is. Ez azt jelenti, hogy ennyiféleképpen próbálkozol a szembeszéssel?

M. P.: Nem, mindig a konkrét feladattal foglalkozom, s ez most épp ez a lemez volt. Én egyébként mindig ugyanazt a problémát járom körül mindenben. Önmagamot járom körbe, ahhoz akarok eljutni, ezt tartom életprogramnak. Ez persze elég hülyén vagy önzően hangzik.

– Inkább banális.

M. P.: Hát pedig ez ilyen! Az egész ilyen banális!

B. T.: Aki tehetséges, az nem egy dologhoz tehetséges. Aki tehetségesen születik, annál két éves korában még nem dől el, hogy festő lesz, zeneszerző vagy színész. Ha valaki tehetséggel nyúl a gitárhoz, attól még nem lesz gitárművész, de megszületik valami, amit a tehetsége táplált elő, ami nem csak gitározás, vagy éneklés, hanem az a tehetség, ami ő.

M. P.: Magyarországon egy rettentő oktatási rendszer van a művészetek területén. 14 éves korban az embernek el kell döntenie, hogy képzőművészeti szakközépiskolába megy, vagy a Madách gimnáziumba drámai tagozatra. Rendes helyeken ez úgy van, hogy 11-12 éves kreatív gyerekeket felvesznek művészeti iskolákba, aztán majd ki fog derülni, hogy mi lesz belőle! Én egyébként a zenéhez nem értek. Én nem tudok gitározni! Játszogatok 16 éves korom óta építőtáborokban meg ilyen helyeken. Mórincz Misi tud gitározni, én egyikhez se értek szakmai szinten. Az éneklést meg a hangszereket arra használom, hogy megfogalmazzak valamit, ami engem piszkál. És pontosan ugyanerre használom a színpadot és a színházrendezést is.

B. T.: Közelít ez az egész ahhoz, ami a reneszánsz emberben volt teljes. Egy festőművész akkor például gyönyörűen tudott fuvalni. csak nem azzal kereste a kenyerét.

– Van ezeknek a dolgoknak valami hierarchiája? Hogy mondjuk te egy színész vagy, aki mellette énekel és rendez...

M. P.: Nincsen. A társadalom bele akar engem kényszeríteni egy skatulyába. Minden újságírói kérdés úgy kezdődik, hogy maga mi elsősorban. Most akkor melyiket hagyná abba a másik kedvéért. De azokat, akik ma ide előjnek, nem érdekli, hogy én hogyan rendezem meg a Macská-játékot vagy a Kurázsí mamát! A színházba meg azért vagyok leszerződve, mert színész vagyok és rendező, azért jön be a közönség. Én azt vallom, hogy minden nyilvánosan szereplő ember akkor válik igazán fontossá (és erre én igenis tudatosan törekszem, lehet hogy hiba), ha megtestesít valakit önmagán kívül is, ha egy széles réteget képvisel. Kabos Gyula a kispolgárságával, elesettségével, Chaplin a bevándorlóságával, Latinovits Zoltán a kallódó értelmiségi létevel azért fontosabbak, mint általában egy színész, mert képviselnek valakit a társadalomból. Én tudatosan törekszem arra, hogy képviseljem azokat, akik rám hasonlítanak. De ennek megintcsak az a banális útja, hogy önmagamot próbáljam képviselni. És akkor képviselőnek azok, akik rám hasonlítanak.

– Milyenek azok, akik rád hasonlítanak?

M. P.: Az biztos, hogy valami bajuk van. Nekem ugyanis állandóan van valami bajom. Nekem a baj létszükséglet. Nagyon nagy bajban lennék, ha egyszer nem lenne semmi bajom!

– De akkor meg az lenne a baj, tehát ez be sem következhet.

B. T.: Időnként ki kell töltenem kérdőíveket, és oda van írva, hogy foglalkozása kettőspont, akkor én mindig zavarba jövök. Tudom, hogy mi a foglalkozásom, de olyan hülyeségnek érzem azt beírni, hogy rockzenész. Amit én magamban érzek, az nem „rockzenész”. Megyek az utcán, és nem úgy megyek, mint egy rockzenész.

M. P.: Ebből a szempontból egyébként roppant korszerűtlen egyéniségek vagyunk mind a ketten, mert mondom, és erre a kérdőív a legegyszerűbb példa, a társadalom kényszerít téged, hogy valami légy. Ha te halbiológus vagy, nem szereti, ha a halbiológusból igazgató lesz vagy miniszter. A társadalom azt szeretné, ha 14 éves korában a miniszterképzőbe menne. Pedig az élet végtelenül szabad és tág. Csak ez nem felel meg ennek a XX. századnak.

B. T.: Ha meg valaki úgy kezdi érezni, hogy ő nagyon az, aki, akkor elkezd fölépíteni a saját szobrát. Amely aztán egyre keményebb anyagból lesz, egyre merevebben áll ott a talapzaton és moccanni sem tud.

– És egyre kevésbé tud hasonlítani bizonyos emberekre.

B. T.: Az emberre, mint olyanra, egyre kevésbé fog hasonlítani.